

Tudomány, tudományellenesség, áltudomány

/esszékérdések/

[tudományfilozófia]

1. Hasonlíts össze két tudományfilozófiai nézetet a demarkációval kapcsolatban és érvelj erisségük/gyengeségük mellett!
2. Foglald össze röviden a Bécsi Kör / Popper / Lakatos nézeteit a demarkáció problémájáról! (Válassz ki egyet!)
3. Milyen célokat szerettek volna elérni a Bécsi Kör képviseliei a nyelv logikai elemzése révén?
4. Mik voltak az alapveti problémák, amelybe a Bécsi Kör tagjai ütköztek?
5. Milyen problémából indult ki Karl Popper, és milyen megoldást talált rá?
6. Mi volt Lakatos kritikája Popper falszifikációs elméletére, és mit javasolt helyette?

[tudománytörténet]

1. Mi az externalista és internalista tudománytörténet-írás vitája, és mi a jelentősége a demarkáció problémája szempontjából?
2. Miért fontos a tudománytörténet a demarkáció problémájának szempontjából?
3. Mi a Yates-tézis, és milyen érvek (altézisek) támasztják alá?
4. Milyen tanulságokat vonhatunk le Newton alkímiai munkásságából a tudomány demarkációjára nézve?

[tudományszociológia]

1. Miben tér el a tudományszociológia megközelítése a tudományfilozófiáétól? Nevez meg néhány tipikus tudományszociológiai kérdésfeltevést!
2. Miket tudtál meg a modern tudomány 17. századi kialakulásáról? Mit mondhatunk ez alapján a tudomány és a társadalom viszonyáról?
3. Mutasd be Merton elméletét a tudomány normáiról!
4. Milyen kísérletek és megfigyelések alapján vonhatunk le következtetéseket a tudomány tekintélyére és presztízsére nézve?
5. Vázolj röviden három (meglepi vagy kevésbé meglepi) állítást, amit a szcientometria mutatott ki!
6. Mi következik de Solla Price megfigyeléseiből a tudomány fejlődésére nézve?
7. Melyek az ún. posztakadémikus tudomány jellemzoi? Hogyan változik meg a kutatás a posztakadémikus szakaszban?

8. Hogyan befolyásolja a posztakadémikus tudomány elitérbe kerülése a mertoni normákat? Mi következik ebből a demarkációproblémára nézve?

[asztrológia]

1. Mi a Forer-(Barnum-)effektus? Mivel magyarázhatjuk, és milyen következtetéseket vonhatunk le belőle?
2. Ismertesd Gauquelin felmérését és következtetéseit!
3. Sorolj fel három tudományos érvet az asztrológiával szemben, a rájuk adott válaszokkal együtt! Melyeket találsz meggyízőbbnek az egyes esetekben?
4. Vázold fel az asztrológia nem tudományos stratégiáját, amely arra irányul, hogy legitim gyakorlattá váljék!

[parapszichológia]

1. Írd le a kanálhajlítással kapcsolatos 70-es évekbeli kísérletek eredményeit és utóéletét! Milyen tanulságokat vonhatunk le ezekből?
2. Vázold röviden a parapszichológia kísérleti tudománnyá válásának körülményeit! (Kihez köthető, mikor, milyen intézményes feltételek teremtődtek ekkor...)
3. Mi a „hivatalos” tudomány viszonya a kísérleti parapszichológiához? Mi ennek az oka?
4. Mennyiben sajátos a parapszichológia viszonya a laikus közönségéhez? Mi ennek az oka?
5. Sorolj fel 4 olyan ellenvetést, amelyik gyakran elhangzik a parapszichológiával szemben! Egy-egy mondatban fejtse ki, mit jelentenek ezek!
6. Mit értünk az alatt, hogy a parapszichológia beteljesületlen forradalom?